

KIJK!

Ik ben een kikker

Meer met muziek bij taalontwikkeling
van jonge kinderen

30 LIEDJES EN 10 SPREEKTEKSTEN
MET BEGELEIDENDE SPELVORMEN, ONDERSTEUND MET GEBAREN

Saskia Koning • Wouter Verhage

Fotografie: Barbara Schutte

Dit boek is mede tot stand gekomen door Pento en het Nederlands Gebarencentrum.

Kijk! Ik ben een kikker

Meer met muziek bij taalontwikkeling van jonge kinderen

30 liedjes en 10 spreekteksten met begeleidende spelvormen, ondersteund met gebaren

Saskia Koning en Wouter Verhage

ISBN 978 90 8850 919 3

NUR 221

BISAC EDU023000 / MUS026000

THEMA JNG

© 2019 Uitgeverij SWP Amsterdam

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikelen 16h t/m 16m Auteurswet 1912 j°. Besluit van 27 november 2002, Stb 575, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoeding te voldoen aan de Stichting Reprerecht te Hoofddorp (Postbus 3060, 2130 KB, www.reprerecht.nl) of contact op te nemen met Uitgeverij SWP voor het treffen van een rechtstreekse regeling in de zin van art. 16l, vijfde lid, Auteurswet 1912.

Voor het overnemen door een onderwijsinstelling van een gedeelte uit deze uitgave, in papieren vorm of digitaal, (bijvoorbeeld voor plaatsing ervan op uw digitale leeromgeving of in een reader) kunt u zich richten tot: Stichting UvO, Postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, Tel. 023-8700212, www.stichting-uvo.nl UvO@cedar.nl.

Inhoud

Voorwoord	7
Ontstaan van de bundel	9
Muziek en taal bij jonge kinderen	11
In de praktijk	17
DE VOORRAADKAST	23
DIT BEN IK	24
1 Klap klap	26
2 Mijn handen zijn verdwenen	28
3 Kijk eens in de spiegel	30
4 Pak met je handen	32
5 1, 2, 3, wiedewiedewie	34
6 Van hoofd tot teen	36
7 Op jouw rug maak ik een huis	38
8 Stap, stap, stap	40
9 Stamp maar mee	42
10 Ik en jij, samen wij	44
WAT GAAN WE DOEN VANDAAG?	46
11 Tijd om op te staan!	48
12 Handen in de hoogte	52
13 Opruimlied	54
14 Even wachten	56
15 Tijd voor een boekje	58
16 Toveren	60
17 Bellenblazen	62
18 Bellenblazen	64
19 Klein rood autootje	66
20 Hé, bouw je mee?	70
21 Kleine beer op reis	72
22 We bouwen een huis	76
23 Ga maar lekker slapen	78
WIJ MAKEN MUZIEK!	80
24 Hé doe je mee?	82
25 Wat hoor ik daar?	84
26 'k Heb een eitje in mijn hand	88
27 Loop in een kringetje	90
28 Schudden ene twee	92
29 Tik maar mee!	94

DOL OP DIEREN	96
30 Kijk! Ik ben een kikker	98
31 Hé daar slakje	102
32 Hoor je de uil?	104
33 Piep piep	106
34 Trippel als een muisje	108
WAT EEN WEERTJE!	110
35 Weer ('n) liedje	112
36 Tikketikketik, wat hoor ik daar?	116
37 Regen regen	118
38 Boom	120
39 Winter bibber bibber	122
40 Het weerbericht	124
Aanbevolen materialen	127
De overdracht aan de ouders	131
Verklarende woordenlijst met muzikale begrippen	137
Bijbehorende website en inlogcode	139
Geraadpleegde bronnen	141
Verantwoording liedjes	143
Dankwoord	147
Over de auteurs	149

Voorwoord

Voor je ligt de unieke liedbundel 'Kijk! Ik ben een kikker'. Beeldschone, stimulerende muziek en taal voor jonge peuters. Uniek omdat hier jarenlange, diepgaande ervaringen in de logopedie en muziekpedagogiek samengaan met een inspirerende theoretische onderbouwing. Resultaat is veertig zorgvuldig gekozen liedjes en spreekteksten die naadloos aansluiten bij de belevingswereld en het ontwikkelingsstadium van jonge peuters.

Peuters ontdekken de wereld om zich heen op ontroerende en intrigerende wijze. Zij zetten zonder zichtbare inspanningen enorme ontwikkelingsstappen, vooral op gebied van de cognitieve en sociaal-emotionele ontwikkeling. Dit gebeurt op heel natuurlijke wijze, met name wanneer zij helemaal opgaan in hun spel: spreken en zingen, bewegen en dansen, muziek en geluiden, spel en creativiteit.

Muziek ontroert, verbindt, verrast, daagt uit, ontlaadt, ontspant, heelt, herhaalt, stimuleert, structureert, activeert, beweegt en geeft bovenal plezier! Plezier hangt samen met verwonderd zijn, een open houding hebben en aandachtig en geïnteresseerd zijn. Dit zijn essentiële voorwaarden om te komen tot ontwikkeling en leren. Het is op grond hiervan niet zo verwonderlijk dat het hele brein meedoet bij het maken van muziek, en dat muziek de cognitieve en in het bijzonder talige ontwikkeling stimuleert bij kinderen.

Voor sommige jonge kinderen verloopt het leren spreken en begrijpen minder vanzelfsprekend. Deze liedbundel is speciaal voor hen gemaakt. Muziek kan voor deze kinderen een krachtige aandrijver zijn van hun taalontwikkeling. Muziek kan bovendien een positieve invloed hebben op hun waarnemen, hun aandacht en zelfs hun vermogen om zichzelf aan te sturen en hun eigen en andermans binnenwereld te begrijpen. Muziek kan zo een toegangspoort worden tot hun eigen binnenwereld, maar ook tot de buitenwereld. Door te zingen verbinden zij zich, ondanks hun taalprobleem, met zichzelf en met de mensen en de wereld om zich heen. Zo vergroot muziek hun wereld!

Prof. dr. Constance Vissers

Klinisch neuropsycholoog

Hoogleraar Neuropsychologie van Taalontwikkelingsstoornissen, Radboud Universiteit Nijmegen-Behavioural Science Institute

Ontstaan van de bundel

Saskia Koning heeft in haar werk als logopedist altijd gebruikgemaakt van muziek, omdat het een prachtig middel is om tot interactie en communicatie te komen en om de spraak- en taalontwikkeling te stimuleren. Een deel van de schat aan liedjes die Saskia opbouwde tijdens de Muziek op Schoot-opleiding en haar werk als Muziek op Schoot-docent, en ook de liedjes die zij zelf heeft gemaakt, wil ze graag delen met medewerkers (pedagogisch medewerkers en logopedisten) van de taalontwikkelingsstoornis (TOS)-behandelgroepen. De eerste woorden of gebaren die kinderen op de behandelgroep gebruiken, zijn namelijk vaak woorden uit deze veelgebruikte liedjes. Hierdoor ontstond het idee voor een liedbundel met als belangrijk element de concrete overdracht van de liedjes (het *hoe*).

De bundel is gemaakt in samenwerking met Wouter Verhage. Hij gaf op het jubileumsymposium van Pento Audiologisch Centrum Amersfoort een presentatie over de muziekpedagogische filosofie, van de componist Zoltán Kodály. Saskia raakte zeer geïnspireerd door zijn verhaal én geïnteresseerd in Kodály's gedachtengoed. Doordat Wouter vervolgens diverse malen op congressen sprak over de relatie tussen muziek en taal, werd hij geraakt door de speciale behoeften die kinderen met een taalontwikkelingsstoornis hebben.

Pento Audiologisch Centrum stelde de werkgroep *Meer met Muziek* samen, waarin de plannen rond de liedbundel verder werden uitgedacht en gerealiseerd. Het resultaat heb je nu in handen: veel plezier ermee!

Muziek en taal bij jonge kinderen

Een kinderliedje is een combinatie van taal, muziek en meestal ook van bewegingen en/of gebaren. Dit is dé ideale combinatie om ontwikkeling te stimuleren! Ontwikkeling vindt zo op allerlei gebieden tegelijkertijd plaats: interactie, motorisch, zintuiglijk, sociaal, emotioneel, cognitief, muzikaal en spraak en taal. In deze liedbundel ligt het accent op de spraak- en taalontwikkeling, onder andere geïnspireerd door het gedachtegoed van Kodály.

TAALONTWIKKELING EN DE KODÁLY-WERKWIJZE

Zoltán Kodály (1882-1967) was een componist en muziekpedagoog uit Hongarije. Hij ontwikkelde in de tweede helft van de 20^e eeuw een concept voor muziekeducatie, waarbij het zingen centraal staat. Zijn visie en filosofische principes worden internationaal erkend als basis voor muziekpedagogiek. De Kodály-werkwijze een ideale manier om aan te sluiten bij de behoeften van kinderen met een taalontwikkelingsstoornis: de uitgangspunten van Kodály's concept zijn sterk verwant aan hoe een kind leert spreken. De zes belangrijkste Kodály-uitgangspunten die bij de liedjes in deze bundel worden gebruikt zijn hierop volgend uitgelegd (Kodály, 1974).

1 Werken in de volgorde: horen, fysiek ervaren, visueel maken en benoemen

De uitgangssituatie is om kinderen spelenderwijs allerlei muzikale vaardigheden bij te brengen zonder hierbij abstracte termen te gebruiken. Zo hoeven kinderen niet te vroeg om te gaan met woorden en tekens die ze nog niet kennen. De beste volgorde in het muzikale leerproces is om eerst de luistervaardigheden van het kind te stimuleren. Zorg ervoor dat het kind het liedje zo vaak mogelijk hoort: daarna zal het in zijn eigen tempo mee gaan doen. Kinderen ervaren na het horen van het liedje fysiek de betekenis door te dansen/bewegen, te tekenen en materialen te gebruiken. Hierdoor maken ze zich de inhoud eigen en kan er later eventueel een woord of term aan worden verbonden. Dat is de laatste stap in het leerproces.

2 Liedjes gaan hand in hand met spelvormen

Jonge kinderen hebben van nature sterk de neiging om hun belevingswereld te vertalen naar spel. Spelvormen brengen kinderen in hun fantasiewereld en creëren mogelijkheden voor het kind om in de rol van bijvoorbeeld de kikker of de boom te kruipen. Spelvormen brengen ook sociale interactie met zich mee, omdat de rollen steeds veranderen en je vaak van partner wisselt. Zo ervaart het kind ook het verschil tussen leider zijn en geleid worden en het principe 'aan de beurt zijn'.

3 De liedjes zijn gekoppeld aan dans en beweging

Als kinderen zingen komen ze vaak vanzelf in beweging door te dansen of het liedje intuïtief uit te beelden. Door hierbij aan te sluiten zingt het kind met hoofd, hart en lichaam en wordt het een holistische ervaring. Alles valt organisch met elkaar samen en de losse elementen smelten samen tot één geheel.

4 Meervoudige hersenactiviteit waarbij het combineren van de linker- en rechterhersen helft wordt gestimuleerd

Door tijdens het zingen ook te bewegen, te dansen of ritmes uit te voeren worden de linker- en rechterhersen helft uitgedaagd om samen te werken. Hierdoor is het brein genoodzaakt om vaardigheden te automatiseren.

5 Ontwikkelingspsychologische uitgangspunten voor toonhoogte en muzikale formules

In de ontwikkelingspsychologie van het jonge kind is er een zekere volgorde waarin kinderen tonen, intervallen, harmonische relaties en melodische formules leren horen en produceren. In deze bundel is gekozen voor liedjes die aansluiten bij deze grondbeginselen van de muzikale en stemtechnische ontwikkeling.

6. Ritme en puls als fundament van de muzikale ontwikkeling

Uit onderzoek blijkt dat kinderen tussen de drie en vijf jaar de ideale leeftijd hebben voor het leggen van een basis op het gebied van ritme en puls.

Deze liedbundel heeft deze zes kernwaarden van de Kodály-werkwijze als uitgangspunt. Waar nodig is er wat vereenvoudigd of aangepast vanwege de doelgroep: peuters waarbij de taalontwikkeling niet vanzelf verloopt. De liedjes en spreekteksten in deze bundel sluiten goed aan bij deze kinderen.

ZINGEN MET HET JONGE KIND

Iedereen heeft een zangstem. Het is het instrument waarmee we worden geboren, onafhankelijk van onze sociale achtergrond, etniciteit of meegekregen mogelijkheden. Wetenschappelijk onderzoek heeft aangetoond dat muziek (en vooral zingen) een enorme impact heeft op alle aspecten van de ontwikkeling van het kind. Zingen stimuleert de sociale vaardigheden, het aangaan van positieve relaties, discipline, zelfvertrouwen, creativiteit, luistervaardigheden, het geheugen, motorische coördinatie en spraak- en taalvaardigheden. En het mooie is: omdat je je stem altijd bij je hebt, kun je haar op ieder moment van de dag inzetten!

Toonhoogte maakt uit

Kinderen tot ongeveer zes jaar hebben een gelimiteerd stembereik. Ze zingen in het gebied van hun spreekstem. Hun bereik bestaat gemiddeld uit zes tonen, namelijk van de centrale C tot A1 of van D1 tot B1. De liedjes in deze bundel staan daarom ook rond deze toonhoogtes genoteerd. Dat stimuleert kinderen optimaal om mee te zingen.

Op de website kijkikbeneenkikker.nl zijn filmpjes van alle liedjes terug te vinden, gezongen en ondersteund met gebaren.

Een instrument is niet nodig

Onbegeleid zingen (dus zonder instrument) met kleine kinderen werkt het meest effectief. Zitten op de vloer, in een kring of aan tafel geeft kinderen de gelegenheid om zich volledig op jou te focussen terwijl je zingt. Het kind observeert hoe je mond de woorden vormt, hoort tegelijkertijd de melodie helder en het contact is persoonlijk. Kinderen houden echter wel enorm van instrumenten! Daarom komt ook muzikaal spelmateriaal uitgebreid aan bod. En speel je zelf een begeleidingsinstrument? Voor wie er gebruik van wil maken zijn er akkoordsymbolen in de liednotaties opgenomen. Soms met wat alternatieve akkoorden (tussen de haakjes) voor wat extra variatiemogelijkheden.

Herhaling is de sleutel tot succes

Jonge kinderen zijn dol op herhaling, willen steeds hetzelfde horen en doen. Herhaling helpt bij het leren, het is bekend en voelt daarom veilig. De herhaling stelt het kind in staat om iedere keer iets nieuws te ontdekken, maar is ook een manier voor de peuter om te laten zien wat hij al kan. En vooral dát is natuurlijk een heerlijk gevoel! Met het bekende “*nog een keer!*” kan het kind er keer op keer van genieten.

WAAROM DEZE LIEDJES EN SPREEKTEKSTEN?

Wat zijn de ingrediënten van een goed peuterliedje? En waarom zijn de liedjes en spreekteksten in deze bundel juist zo geschikt voor kinderen bij wie de taalontwikkeling niet vanzelf gaat? De volgende redenen zijn van toepassing:

- De onderwerpen sluiten aan bij de belevingswereld van de kinderen.
- De woorden zijn passend bij de vroege taalontwikkeling.
- De liedjes nodigen uit tot contact en interactie.
- Rijm nodigt uit tot het aanvullen van zinnen.
- Woorden worden vaak herhaald binnen een liedje.
- De gebruikte zinnen zijn eenvoudig van structuur.
- Ritme en tekst sluiten natuurlijk op elkaar aan.
- De liedjes hebben een kleine toonomvang en dit sluit aan bij de muzikale ontwikkeling van jonge kinderen.
- Bewegingen en gebaren ondersteunen de woorden.
- De liedjes hebben vaak een verrassend element (bijvoorbeeld een kiekeboe- of stopmoment), wat helpt bij het vasthouden van de aandacht van de kinderen.

Er is gekozen voor een variatie in:

- Bewegingsliedjes: de taal wordt ondersteund met bewegingen. Bijvoorbeeld 'Van hoofd tot teen' (blz. 36).
- Gebarenliedjes: de taal wordt ondersteund met gebaren. Bijvoorbeeld 'Tijd om op te staan!' (blz. 48).
- Kringliedjes: liedjes waarbij het kringspel centraal staat. Bijvoorbeeld ' 'k Heb een eitje in mijn hand' (blz. 88).
- Contactspelletjes: liedjes en spreekteksten die uitnodigen tot interactie en lichaamscontact. Bijvoorbeeld 'We bouwen een huis' (blz. 76).
- Overgangliedjes: liedjes die je gebruikt om soepele overgangen tijdens de dag te creëren. Bijvoorbeeld 'Even wachten' (blz. 56).
- Spreekteksten: een ritmisch gesproken tekst, waarbij het ritme en de intonatie van de taal leidend zijn. Daarom staan muzieknoten bij de spreekteksten genoteerd. Bijvoorbeeld 'Toveren' (blz. 60).

WAAROM GEBAREN?

Binnen de behandelgroepen voor kinderen met TOS wordt gebruikgemaakt van Nederlands met Gebaren (NmG): een combinatie van de gesproken Nederlandse taal en de Nederlandse Gebarentaal (NGT). Beide talen hebben hun eigen kenmerken, zoals een unieke grammatica. De Nederlandse Gebarentaal is een visuele taal, waarbij mimiek heel belangrijk is. NmG wordt gezien als mengvorm van gesproken Nederlandse taal en Nederlandse Gebarentaal: bij NmG wordt gesproken Nederlands ondersteund met gebaren, die de grammatica van het Nederlands volgen. Naast NmG wordt er in de behandelgroepen veel gebruikgemaakt van natuurlijke hand- en lichaamsbewegingen, zoals het wijzen naar een voorwerp.

Gebaren kunnen een sleutel tot contact zijn. Gebaren helpen namelijk om gesproken taal beter te begrijpen. Kinderen die de gesproken taal wél begrijpen, maar zich hierin nog niet kunnen uiten, ervaren vaak frustratie. Lichaamstaal en gebaren zijn voor hen een visuele vorm van communicatie, waarmee ze toch kunnen communiceren. Vaak bloeien deze kinderen hierdoor in korte tijd op, en ouders geven aan dat het contact met hun kind verbetert.

Ook andere visuele middelen helpen, zoals het gebruikmaken van wijzen, lichaamstaal, mimiek, foto's, afbeeldingen en pictogrammen. De gesproken taal krijgt zo makkelijker inhoud en betekenis.

Voor de kinderen uit de behandelgroep zijn de gebaren uit de Nederlandse Gebarentaal, net als bij de dagelijkse communicatie, ook bij kinderliedjes van groot belang. Kinderen die nog niet mee kunnen zingen, kunnen vaak al wél mee gebaren. Daarnaast nodigt beweging uit tot het maken van klanken, voegen de gebaren betekenis toe, en blijven de kinderen langer aandachtig.

Bij sommige liedjes zijn gebaren niet nodig. Bijvoorbeeld wanneer de bewegingen vooropstaan, zoals in 'Klap klap' (blz. 26) of bij 'Mijn handen zijn verdwenen' (blz. 28). Daar doe je immers wat je zingt, en dat is al duidelijk genoeg.

Bij bijna alle liedjes in dit boek staan gebarentekeningen in de kantlijn. Soms is ervoor gekozen om extra gebaren die goed van pas komen naast een liedje te plaatsen, bijvoorbeeld "*nog een keer!*"

De gebarentekeningen zijn van het Nederlands Gebarencentrum en zijn met toestemming gebruikt. Bijna alle gebarentekeningen zijn ook te vinden in het Themaboek *Mijn eerste 1500 gebaren*, uitgegeven door het Nederlands Gebarencentrum. Zie voor meer informatie www.gebarencentrum.nl.

Bekijk voor de juiste uitvoering van gebaren in de liedjes de begeleidende filmpjes op de website kijkikbeneenkikker.nl.

10

Ik en jij, samen wij

SASKIA KONING

C (Em) (Am) C G C
Ik ben ik, en jij bent jij. Ga je mee, kom mee met mij.

Am Em F C C G⁷ C G⁷ C
Sa - men ma - ken wij een rij, geef je hand en kom er - bij!

Een zwaan-kleef-aan liedje, waarbij het kind leert hoe je de ander kunt uitnodigen. En waarbij je elkaar hard nodig hebt voor het beste resultaat: een mooie lange slingerrij of een Pas de Deux!

TEKSTVARIATIES

Bij tweetallen

“Ik ben ik, en jij bent jij.

Doe je mee, kom dans met mij.

Draai een rondje, ik en jij,

even klappen, blij, blij, blij!”

SPELVARIATIES

Dit lied start vanaf het moment dat je met z'n allen aan tafel of in een kring zit. Je nodigt eerst één kind uit en loopt daarmee rond totdat het liedje klaar is. Bij iedere herhaling van het liedje komt er iemand bij. De kinderen die nog wachten doen mee door de bijbehorende gebaren te maken. Tussen de herhalingen door kun je eventueel tellen hoeveel mensen er in de rij zijn. Als het liedje inmiddels bekend is, kan de rij ook aangevoerd worden door één van de kinderen.

In tweetallen

Zie de eerdergenoemde tekstvariatie.

Bij *“doe je mee, kom dans met mij”* pak je elkaars handen en zwier je de armen heen en weer. Bij *“draai een rondje, ik en jij”* draai je met elkaars handen vast een rondje of je haakt je armen in de arm van de ander en draait rond. Bij *“even klappen, blij, blij, blij!”* klap je drie keer in handen op de laatste woorden.

MUZIKALE VARIATIES

- Als de rij klaar is kun je nog even door blijven lopen en zingen op “lalala” of “doebiedoebiedoe” of... improviseren maar!
- Geef alle kinderen een instrument en maak een fanfare. Je kunt hierbij een afbeelding of een filmpje van een fanfare laten zien.
- *“Ik ben ik, en jij bent jij.
Maak muziek, en kom erbij.
Samen maken wij een rij
Muzikanten, dat zijn wij!”*

TE COMBINEREN MET...

- Begin met de spreektekst ‘Van hoofd tot teen’ (blz. 36)
- Sluit af met ‘Ga maar lekker slapen’ (blz. 78)

TIP

Door tussendoor te tellen hoeveel kinderen in de rij meedoen, besteed je aandacht aan rekentaal.

GEBAREN

Bij “Geef je hand en kom erbij” steek je je hand uit ter uitnodiging.

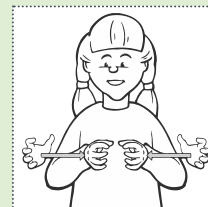
IK

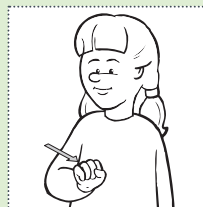
JIJ

KOM-MAAR!

SAMEN

MEE

RIJ (MENSEN)

WEETJES

- Initiatief leren nemen is misschien wel de belangrijkste stap in de communicatieontwikkeling.
- Kunnen wachten op je beurt is nodig om later een goede gesprekspartner te worden.

Wat gaan
we **DOEN**
vandaag?

11

Tijd om op te staan!

SASKIA KONING

E A E (C#m7) (Amaj7) B(9) E

Word wak-ker, word wak-ker, word wak-ker. Het is tijd om op te staan.

(C#m7) (Amaj7) E (C#m7) (Amaj7) B(sus4) B

Kom uit je bed want de dag gaat be-gin-nen. Klap in je han-den en zing met me mee:

E A E (C#m7) (Amaj7) B(9) E

Word wak-ker, word wak-ker, word wak ker. Het is tijd om op te staan.

Wie wil er niet toegezongen worden bij het wakker worden? Ook poppen en knuffels houden ervan. En als je daarbij dan ook nog lekker mag bewegen, kan de dag niet meer stuk!

MATERIAAL

- Pop(pen).
- Knuffel(s).
- Een deken en eventueel ook een kindermatras en kussen.
- Poppenbedje.

TEKSTVARIATIES

'Klap in je handen' kan vervangen worden door allerlei andere acties.

"Stamp met je voeten.

Schud met je billen.

Draai nu een rondje.

Rek je maar uit nu."

SPELVARIATIES

Zonder materiaal

Als kinderen eenmaal bekend zijn met het liedje, vinden ze het ook leuk dit als bewegings- en/of gebarenliedje te zingen. Juist dan zijn ook de variaties leuk om toe te voegen.

Met materiaal

Gebruik een knuffel of pop die in deken is verstopt.

Introductie

“Sssshhht, er ligt een vriendje te slapen!” Nodig de kinderen uit om allemaal het sssshhht-geluid en -gebaar te maken. Zing de knuffel wakker met het liedje en rek je daarna samen met de knuffel goed uit. Nodig uit om te spelen met stemgeluid: welke geluiden kun je allemaal maken als je je gaat uitrekken, of als je even goed wakker wilt worden?

Zonder knuffel of pop

De kinderen mogen om de beurt doen alsof zij onder de deken liggen te slapen en genieten van het wakker gezongen worden.

TIP

De groepsruimte donker maken geeft een extra dimensie aan de activiteit.

MUZIKALE VARIATIES

- Actief meezingen is voor de kinderen nog lastig, maar actief gebaren maken lukt vaak wel. Deze goed timen stimuleert ook muzikale vaardigheden.
- Welke wekkergeluiden kun je met je stem maken?
- Het lied kan ook in canon gezongen worden, maar uiteraard nog niet door de kinderen. Die kunnen dat pas rond de leeftijd van negen jaar. Zing je dit lied samen met je collega in canon dan zullen de kinderen wél muzikaal verrast worden!
- Per zin kun je de kinderen van positie laten veranderen. Dit stimuleert het gevoel voor zinstructuren. Laat ze bijvoorbeeld gedurende vier maten liggen, dan vier maten zitten, dan vier maten staan en uitrekken en daarna vier maten klappen in de maat.

TE COMBINEREN MET...

- 'Stap, stap, stap' (blz. 40). Zing dit met de tekstvariatie "lopen met mijn knuffel".
- 'Piep piep' (blz. 106). Dit is extra leuk als de knuffel een muis is.
- 'Ga maar lekker slapen' (blz. 78)

WEETJES

- Uit diverse studies blijkt dat luisteren naar muziek niet alleen gebieden in de hersenstam activeert, maar tevens motorische gebieden in de hersenschors. Daarvandaan gaan er signalen naar armen en benen, die beginnen te bewegen zodra je muziek hoort (Scherder, 2017).
- Wakker worden en opstaan zijn gebaren die kinderen direct aanspreken. De betekenis wordt namelijk meteen duidelijk.

GEBAREN

WAKKER

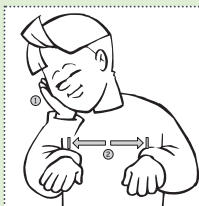
TIJD (HEBBEN)

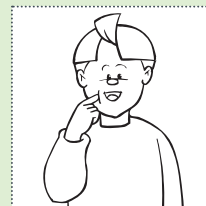
OPSTAAN

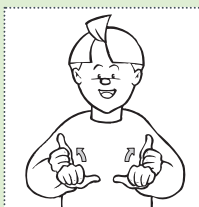
KOM-MAAR!

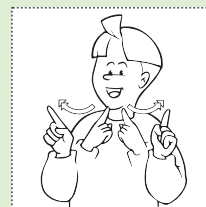
BED

DAG

BEGINNEN

ZINGEN

MEEDOEN

Over de auteurs

Saskia Koning is logopedist, docent *Muziek op Schoot* en instructor Hanen-ouderprogramma *'Praten doe je met z'n tweeën'*. Ze volgde recent de cursus *Muziek als Vak* aan het Koninklijk Conservatorium in Den Haag – een extra inspiratiebron bij het maken van de liedbundel. Saskia werkt sinds 1988 met jonge kinderen en hun ouders en doet dit sinds 2011 bij Pento Audiologisch Centrum Apeldoorn op een behandelgroep voor kinderen met een taalontwikkelingsstoornis (TOS).

Wouter Verhage is dirigent, zanger en muziekpedagoog. Hij werkte de afgelopen vijftien jaar met topkinderkoren in Nederland, zoals Vocaal Talent Nederland, de Kathedrale Koorschool Utrecht, Kampen Boys Choir, Nieuw Vocaal Amsterdam en het Haags Matrozenkoor. Wouter werkt momenteel aan een promotieonderzoek met als onderwerp 'De werking van de Kodály-methode op het brein van kinderen met TOS'.

